

NIESPODZIANKI PO ZIMIE I NIETYPOWE PRZYPADKI W PASIECE

KURS PSZCZELARSKI - MIETNE

SESJA WIOSENNA

17-19 MARCA 2017

INŻ. PIOTR NOWOTNIK

NOWOTNIK.PIOTR@WP.PL

„Z pszczołami nigdy nic nie wiadomo”

Kubuś Puchatek

fot. Piotr Nowotnik

ZAPCHANY WYLOT OSYPEM – WSZYSTKO OK!

- W czasie zimy giną pszczoły w niewielkich ilościach
- Wyloty zapchane są martwymi pszczołami
- Kłęb dalej jest na górze uwieszony między ramkami
- Norma osypu zimowego nawet 3-4 szklanki martwych pszczół!
- Cicho, bezszelestnie i sprawnie wygarnąć patyczkiem osyp przez wylot (1-2 kontrole w czasie zimy, bliżej przedwiośnia)
- Udrożnienie wylotu z martwych pszczół zapewni swobodną cyrkulację powietrza co przełoży się na poprawienie wentylacji
- Ułatwienie oblotu pszczołom – nie muszą już sprzątać
- Często martwe pszczoły leżą na śniegu, poplamionym żółtym kałem pszczół
- Stare, spracowane pszczoły "zastygają" na śniegu i już nie wracają
- Nie należy się tym przejmować

ZAPCHANY WYLOT OSYPEM – WSZYSTKO OK!

PSZCZOŁY W OSYPIE MAJĄ WYCIĄGNIĘTE JĘZYCZKI

Przyczyna: Głód, brak żelaznego pokarmu, wina pszczelarza

Oznaki: Martwe, konające pszczoły na dennicy z wysuniętymi trąbkami, możliwe powyciągane z komórek i pozgryzane larwy pszczół (kanibalizm)

Działanie: Jak najszybsze spryskanie-skropienie konających pszczół syropem cukrowym 1:1 + uzupełnienie zapasów pokarmu

MYSZ W ULU

Rodzina żyje	Rodzina nie żyje
Szkodnika usunąć	Ramki spalić
Ocieplenia zebrać i spalić	Osyp zakopać
Rodzinę ścieśnić	Ocieplenia wyrzucić lub spalić
Wymienić uszkodzone plastry	UI wypalić (zdezynfekować)
Ocieplić i zapewnić pokarm	Szkodnika ubić (wygonić)
Przenieść rodzinę do nowego ula	Dennicę wmyć i zdezynfekować

fot. Adam Muchyński

PRZEPYCHANKI PSZCZÓŁ NA WYLOCIE

Oznaki: Pszczoły tworzą „korki” na wylocie

Działanie: Zdjęcie kratek przeciw gryzoniom oraz wyjęcie wszelkich wkładek zwężających wylot (odblokować maksymalnie światło wylotu)

NADMIERNA WILGOĆ

Przyczyna: Zła wentylacja, uszkodzony, spróchniały często ul, złe tworzywo sztuczne – materiał ula

Oznaki: Generalnie wszystko mokre, zabutwiałe, plastry pleśnią, aktywność wodna (a_w) wzrasta, zwiększa się ryzyko wystąpienia chorób, temperatura gniazda spada

Postępowanie: Maksymalne zwiększenie cyrkulacji powietrza, otworzenie pajęczków, otworów w daszkach, tylnego wylotu, ściętnienie rodziny do konfiguracji zimowej, wymiana ocieplenia na suche, uszczelnienie daszka, ewentualne przesiedlenie rodziny do suchego ula

PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI - 1

Jak odnaleźć matkę w gnieździe?

Standardowe szukanie:

- Ramki z czerwciem, zwłaszcza z jajeczkami
- „Przetrzęsnać” cały ul, obejrzeć ramkę po ramce,
- matka jest duża, największa, ma długi, smukły odwłok i jaskrawe tergity
- płochliwe i uciekają,
- Przyda się wam latarka
- Sprawdzać po wszystkich kątach ula, dennicy, pod beleczkami i na listewkach ramek.

PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI – 2

Jak odnaleźć matkę w gnieździe?

- Wygonienie z rodni $\frac{3}{4}$ roju dymem, matka powinna zostać na kracie przegrodowej
- 2 ramki z suszem obok siebie między ramki z czerwiem – nazajutrz – wyciągnąć
- Do godziny 9.00 rano należy wyjąć 3 skrajne ramki od ściany w rodni

PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI – 3

Jak odnaleźć matkę w gnieździe?

- Założyć kawałek kraty odgradowej na wylot (przybić gwoździkami, bądź zszywkami)
- Rozłożyć pomost z prześcieradła bądź płachty
- Wyjmować ramkę po ramce i wytrząsać wszystkie pszczoły na płachtę
- Zmieść ramki tak jak przy miodobraniu
- Puste ramki wkładać do ula
- Czekać przed wylotem, aż pszczoły wejdą do ula
- Matka nie przecisnie się przez kratę i zostanie w garstce pszczół przed ulem

Praktyczne wskazówki:

- Używać dużo dymu

Życzę dobrej zabawy!

PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI - 4

Praktyczne wskazówki:

- Ramki najlepiej brać na słońce i oglądać je pod kątem 45 st.
- „Matek należy szukać do godziny 9.00 rano”
- Królowe boją się światła, należy szybko i bez ociągania i używania dymu wyjmować plastry
- W okresie rojowym maj/czerwiec bardzo trudno jest odnaleźć matkę nieoznakowaną
- Oznakowywać matki flamastrem, opalnikami, lakierem do paznokci

PODSTAWOWE UMIEJĘTNOŚCI - 5

Jak wymienić matkę ?

- Zamówić nową matkę, tak by przyszła w dniu jej poddania
- Odnaleźć poprzednią i ukatrupić
- Po 4-5 (7) dniach zajrzeć do gniazda i **zerwać** wszystkie mateczniki ratunkowe, czerw otwarty przenieść do innej rodziny
- Odblokować (wyłamać plastikową uszczelkę) klateczkę z zakupioną matką i włożyć klateczkę ciastem do dołu w zacisk między 2 plastry z czerwem
- Ramki zacisnąć dosuwając je do siebie, tak by wtopić lekko klateczkę w woszczyznę
- Po 2 dniach zabrać klateczkę
- Po 10 dniach dokonać przeglądu – nie trzymać ramki z matką zbyt długo na powietrzu

MATECZNIKI – MUSISZ JE ROZRÓŻNIAĆ!

Wyróżnia się 3 rodzaje mateczników :

- Ratunkowe
- Rojowe
- Cichej wymiany

MATECZNIKI – MUSISZ JE ROZRÓŻNIAĆ!

Mateczniki rojowe:

- nawet kilkanaście na jednym plastrze, występują na skraju ramek przy listewkach
- jak się ich nie zerwie to pszczoły się wyroją
- pszczoły zakładają je w trakcie nastroju rojowego
- chcą podzielić rój i się wyroić
- należy je zerwać

MATECZNIKI – MUSISZ JE ROZRÓŻNIAĆ!

Mateczniki ratunkowe:

- w zależności od rasy, występują hurtowo na środkach plastrów (po 3-4)
- pszczoły ratują się nimi, ponieważ utraciły matkę
- należy zakupić nową królową, wyłamać te mateczniki i wtedy poddać nową matkę
- zostawienie mateczników

MATECZNIKI – MUSISZ JE ROZRÓŻNIAĆ!

Mateczniki cichej wymiany:

- zawsze (najczęściej) jeden na środku plastra
- pszczoły chcą z jakiegoś powodu wymienić starą królową
- na późnej jesieni proponuję takie mateczniki zrywać, aby pszczoły zimowały ze starą matką
- w sezonie można pozwolić na cichą wymianę ponieważ są jeszcze trutnie i realność lotu godowego jest możliwa
- gdyby pszczoły chciały wymienić nową poddaną matkę to należy im to uniemożliwić
- matka z matecznika tego właśnie rodzaju jest najbardziej wartościowa, najlepiej wypielegnowana, wypolerowana, najdorodniejsza, dobrze wykarmiona i zadbana przez robotnice

PODEJRZENIE BEZMATECZNOŚCI

Oznaki:

- absolutny brak czerwiu w różnym stadium (w tym świeżych jajeczek)
- pszczoły beczynnie siedzą na mostku
- pszczoły są zdenerwowane, głośno bucą
- nie znoszą pyłku ani nektaru
- nerwowo krążą koło ula
- widoczne pozaciągane mateczniki ratunkowe lub ich zaczątki
- nie odbudowują węzy
- nie przerabiają pokarmu
- ogólne osłabienie i mała żywotność owadów

Przyczyny:

- Prawdopodobny brak matki

Działania:

- Wykonać test na obecność matki

Rozwiązania:

- Dać pszczołom szansę wychowu własnej królowej (od pociągniętych mateczników)
- Zerwanie wszystkich mateczników i poddanie zakupionej, nowej matki w klateczce (choćby nieunasienionej)
- Łączenie rodzin (bezmatka z silną rodziną, która ma królową)
- Do czasu zakupu matki bądź podjęcia innych kroków, rój można zasilać ramkami z czerwem zamkniętym i ramkami z pokarmem wziętych od innych rodzin

DUŻA ILOŚĆ MATECZNIKÓW RATUNKOWYCH

Oznaki:

- Duża ilość mateczników ratunkowych na niemal każdym plastrze z czerwem
- Mateczniki umiejscowione są zwykle na środku plastra

Przyczyny:

- Zdecydowany brak matki

Działania:

- W zależności od pory roku należy podjąć stosowne działania

Rozwiązania:

- Zakup nowej matki, wyłamanie mateczników i jej poddanie
- Wyłamanie mateczników i łączenie rodziny
- Zostawienie pszczołom mateczników do wychowu własnej matki

BRAK CZERWIA

Przyczyny:

- Możliwa utrata matki
- Uszkodzenie (choroba) matki

Działania:

- Próba odnalezienia matki
- Test na obecność królowej (plaster z czerwiem otwartym)
- Ocena stanu zapasów pokarmu, odsklepienie syropu lub podkarmianie pobudzające
- Dostawienie 2 ramek z czerwiem na wygryzieniu z innej rodziny

Rozwiązania:

- Wymiana matki
- Poddanie zakupionej matki
- Łączenie z inną rodziną

W ULU WYŁĄCZNIE CZERW TRUTOWY (GARBATY)

Przyczyny:

- Na jesieni doszło do cichej wymiany matki i nowa królowa nie zdążyła się unasienić
- Przedawkowanie amitrazy, tymolu lub kwasu mrówkowego
- Uszkodzenie matki
- Wyczerpanie się pokładów nasienia (strutowiała / stara matka)
- Brak matki – aktywność trutówek anatomicznych (bliżej pory letniej)
- Inne

Działania:

- Odnalezienie wadliwej matki i jej likwidacja

Rozwiązania:

- Poddanie zakupionej, przezimowanej matki zapasowej
- Łączenie rodziny

TRUTÓWKI ANATOMICZNE - 1

Opis problemu:

W ulu pojawił się rozstrzelony, nieregularny czerw trutowy

Oznaki:

- Karłowate trutnie
- Czerw garbaty nierównomierny
- Brak normalnego czerwiu
- Nabrzmiące czerwujące robotnice
- 2-3 jajeczka przyczepione do ścianki komórek plastra
- Rzadziej 2-3 jajeczka na dnie nieodciągniętej komórki

Przyczyny:

- Dłuższe bezkrólewie w ulu
- Strutowiała, wadliwa lub całkiem nieczerwująca matka

Rozwiązania:

- Rozgonienie rodziny (1)
- Metoda Pana Czesława Junga (2)
- Metoda Pana Stanisława Zbiega (3)

TRUTÓWKI ANATOMICZNE - 2

Metoda Pana Stanisława Zbiega (3):

- Dostawić w środek jedną ramkę z otwartym czerwiem z innej rodziny

Pszczoly i pszczoły trutówki staną się karmicielkami tego czerwiu

- Poddać 2-3 ramki z czerwiem zamkniętym z innej rodziny

Rój zostanie wzmocniony młodymi pszczołami, które zwiększą szansę przyjęcia matki

- Poddać czerwiącą matkę w izolatorze na ramce z wygryzającym się czerwiem z innej rodziny!

Konieczniew izolatorze

- Podać sytą miodową

Zwiększy się tempo akcji a pszczoły się uaktywnią i trutówki będą karmiły młode

- 4-5 dni później skontrolować zachowanie pszczół wobec matki

Jeśli nie będzie nic nadzwyczajnego uchylić wyjście z izolatora, tak aby matka mogła przejść do dalszej części ula i zacząć powoli czerwić. Będzie miała młodą świtę i otoczenie

- Z dużą dozą prawdopodobieństwa matka zostanie przyjęta

Rodzina zostanie uratowana

TRUTÓWKI ANATOMICZNE – 3

Metoda Pana Czesława Junga (2):

- W środek gniazda wstawić jakąkolwiek zabita matkę pszczelą (starą najlepiej)

Musi być świeżo-ubita, niezbyt wyschnięta

- Przypinamy ją szpilką do plastra lub mocujemy pod beleczką (tak by pszczoły jej nie wyniosły)

W ten sposób pszczoły czując jeszcze wydzielające się feromony wstawionej martwej matki przestają karmić trutówki, które przestają automatycznie czerwić, a nawet mogą zostać wydalone z ula. Pszczoły mają niejasne poczucie, że matka jest z nimi

- Po tym czasie jak zaniknie czerw trutowy, wyjmujemy starą martwą matkę i śmiało poddajemy nową młodą matkę w klateczce

Istnieje bardzo duża pewność, że rodzina przyjmie po takim tricku nową matkę

- Dla zwiększenia prawdopodobieństwa można wstawić przed poddaniem klateczki ramkę z czerwem na wygryzieniu od innej rodziny

Zwiększa się sztucznie liczbę młodych pszczół akceptujących królową

TRUTÓWKI ANATOMICZNE – 4A

Rozgonienie rodziny (1):

Nie ma sensu poddawać matki, bo jej nie przyjmą, zwłaszcza, że po dłuższej bezmateczności nie ma już ulowych młodych pszczół, które pielęgnowałyby królową. Przy starych lotnych pszczołach matka się nie zostanie przyjęta. Niby taki rój można odbudować (dokładanie ramek z czerwiem, wygonienie samych trutówek, karmienie...), ale to pracochłonne i rzadko kończy się sukcesem.

Konieczność likwidacji (rozgonienia roju) występuje gdy:

- jest dłuższa bezmateczność,
- brak lub niewielkie ilości normalnego czerwiu,
- przewaga lub całkowita obecność czerwiu garbatego (trutowego),
- strutowiała matka,
- wykształciły się trutówki anatomiczne,
- duże ilości trutni 60-70%

Przygotuj:

- Dłuto
- Podkurzacz
- Zmiotka
- Nowy, zapasowy ul

TRUTÓWKI ANATOMICZNE – 4B

1. Przeznaczoną do likwidacji rodzinę przenieść w inne miejsce
2. Otworzyć ul i bardzo ostro zadymić podkurzaczem uliczki, wylot
3. Po 2-3 minutach (naciąganie miodu do wola) wyciągać należy po kolei wszystkie plastry i strącać (zmieść zmiotką, albo strząsnąć z ramki) pszczoły w pobliżu ula sąsiedniego roju
4. Jeśli w rozbijanej rodzinie są trutówki to zmieść nie w pobliżu lecz 10 metrów od innych uli, tak aby trutówki się tam nie dostały (słabo latają)
4. Plastry z pokarmem bez pszczół dostawić do innych rodzin
5. Stary ul dokładnie zamknąć, zapchać wylot, odwrócić o 180* i nakryć mokrymi materiałami, np. prześcieradłem
6. Po kilku dniach jak nie będą już latać pszczoły przy starym ulu, z którego rozganiałimy owady, należy go zdezynfekować (wypalić) i przeznaczyć do powtórnego użytku

TRUTÓWKI ANATOMICZNE – 4C

1. Wytrzepać kilka metrów dalej ramki z pszczół, brutalnie je wyrzucić za pasieczysko
2. Ramki z powrotem włożyć i odczekać aż normalne pszczoły powrócą do ula. Trutówki nie potrafią za bardzo latać, są ociężałe i nie wrócą do gniazda
3. Następnie do ula włożyć 2 ramki z czerwiem otwartym i 2 ramki z czerwiem na wygryzieniu z innej rodziny.
4. Ul spryskać Apiaromem albo silnie pachnącą herbatą (tak jak przy łączeniu).
5. Dalej trzeba poddać matkę w zamkniętej klateczce
6. Klateczkę odbezpieczyć (wyłamać plastikową zawleczkę) po 3 dniach

Akcja ta, nie należy do skomplikowanych

CHEMIA PSZCZÓŁ – KRÓTKO O FEROMONACH

Silne feromony gruczołów żuwaczkowych:

- **kwasy 9-hydroksy-trans-2-deceny:** motywuje pszczoły do tworzenia i zbijania się ściśle w kłęb. Feromon ten, wydzielany jest również w ulu. Jego skutkiem w działaniu ma być hamowanie robotnic w budowaniu mateczników
- **juwenilny:** odpowiada za przeobrażanie się stadiów rozwojowych czerwia, wzmacnia obecność królowej
- **kwasy 9-okta-trans-2-deceny:** wpływa na redukcyjne hamowanie rozwojowe jajników u robotnic, zakładanie mateczników, a także motywuje pszczoły na zbijania się w kłęb w trakcie rójki oraz pełni rolę podniecenia seksualnego u trutni

NIE ODBUDOWUJĄ WĘZY – 1

Opis problemu:

Nastąpił totalny brak zainteresowania nowymi ramkami

Przyczyny:

- Słaba rodzina
- Brak matki
- Brak lub słabe pożytki
- Decyzja pszczół o dostatecznie dużym miejscu i zanik konieczności budowy
- Brak młodych pszczół lub woszczarki zajęte są sprawowaniem opieki nad czerwiem
- Spowolniony rozwój rodziny
- Możliwe, że w ulu jest nieunasieniona, młoda matka

NIE ODBUDOWUJĄ WĘZY - 2

Działania:

- Sprawdzić obecność matki (test)
- Gdy nie ma pożytku podkarmiaj syropem 1:1 co kilka dni
- Możliwe, że w ulu jest niezapłodniona matka - poczekaj aż unasieni się i zacznie czerwić - wtedy spróbuj podać ramki z węzą
- Dołóż ramek z czerwiem na wygryzieniu z innej rodziny

-> Wkładanie ramek z węzą w lipcu i później jest błędem <-

?Konieczność? => podkarmianie pobudzające

OBSADZIŁEM RÓJKĘ ALE NIE MA CZERWIU

Opis problemu:

Dostałem, złapałem, zastałem rójkę w pustym ulu.

Po odbudowaniu plastrów w dalszym ciągu nie widać czerwiu.

Przyczyna:

- Otrzymana bądź złapana rójka jest druzakiem lub trzeciakiem. Oznacza to, że w takich rojach jest matka ale nieunasieniona. Po osadzeniu rójki w ulu matka przechodzi tygodniowe przygotowania do lotu weselnego. Należy przeczekać aż matka się unasieni i zacznie czerwić.
- Młode matki rojowe - nieunasienione dopiero po przylocie do nowego lokum odbywają loty godowe. Należy cierpliwie czekać i nie martwić się tym, jest to normalne zjawisko.

Działania:

- Cierpliwość

PRZENOSZENIE PSZCZÓŁ DO INNEGO ULA - 1

Opis problemu:

Trzeba przesiedlić rodzinę po infekcji, bądź z powodu spróchniałego, uszkodzonego ula

Instrukcja:

- Stary ul zdejmij z podstawki i postaw go na ziemi
- Nowy pusty ul postaw na podstawce na miejscu starego
- Przenosić w identycznej kolejności ramkę po ramce do nowego ula, od razu zatykając uliczki beleczkami starając się, aby nie pospadały z nich pszczoły czy matka
- Po opróżnieniu z ramek starego ula, należy wymieść dokładnie pszczoły zmieść je na szufelkę i przesypać do nowego ula
- Stary ul zamknąć, wylot dokładnie zapchać styropianem, zablokować tak aby nie wchodziły pszczoły, odstawić 3-4 metry od nowego i przykryć mokrą płachtą

PRZENOSZENIE PSZCZÓŁ DO INNEGO ULA - 2

Instruktaż przy chorobach (zgnilec amerykański):

- Zmieść, strząsnąć wszystkie pszczoły z plastrów razem z matką do rojnicy
- Z rojnicy przesypać pszczoły do przygotowanego ula (zdezynfekowanego/wypalonego) gdzie powinny znajdować się ramki z węzą i z woszczyzną
- Całość zamknąć beleczkami, podkarmić i postępować zgodnie z określonymi etapami leczenia
- Koniecznie zwrócić uwagę i przypilnować, aby matka także została przeniesiona osobno/hurtem do nowego ula
- Stary ul odsunąć, przykryć mokrą płachtą, a gdy nie będzie już oblatywany przez pszczoły, starannie go wypalić
- Wskazane włożenie wkładki zwężającej wylot

PRZENOSZENIE PSZCZÓŁ DO INNEGO ULA - 3

Oznaki:

- ❖ Jak pszczoły powracające z pola będą wlatywały do nowego ula:
 - 90% szans, że jest już tam matka i czują jej feromony. Na drugi dzień pszczoły powinny już zaaklimatyzować się w nowym ulu

- ❖ Jeśli pszczół nie będzie w nowym ulu:
 - wróciły do matki (do starego ula):
 - akcję należy powtórzyć
 - uciekły
 - rój wisi gdzieś na drzewie:
 - postępowanie takie same jak przy rójce

MRÓWKI POD DASZKIEM

Działania:

- Wytrzepać, zmieść, wydymić
- Polanie ścieżki mrówek olejkiem goździkowym (odstrasza)
- Obsypywanie nóżek ula i zostawianie w nakrętkach pod daszkiem nad ramkami środków chemicznych przeciw mrówkom (np. Substral, Boraks)
- Obsypywanie „nóżek” ula (podstawki) i daszków sodą kaustyczną i oczyszczoną
- Wypychanie ula od góry liśćmi orzecha włoskiego i czarnej porzeczki (płoszą mrówki)
- Wkładanie na górę kartki wysmarowanej olejem jadalnym (mrówki przylepiają się i giną)
- Posypywanie powałki i „nóżek” ula proszkiem do pieczenia ciast
- Wysmarowanie podstawki (nóżek ula) smołą lub tłuszczem
- Mrówki nie potrafią chodzić po folii, ześlizgują się i spadają - warto obłożyć nóżki podstawki właśnie plastikową przezroczystą folią

DUŻE ZLEPIONE GRONA PSZCZÓŁ POD WYLOTEM - 1

Oznaki:

- Pszczoły tworzą olbrzymie skupiska, tworząc charakterystyczne zlepione grona
- Do złudzenia przypominają brodę
- Intensywnie wentylują – pachnie miodem

Przyczyny:

- chłodzą się
- muszą zejść z plastrów by nie przegrza czerwiu

Kiedy?

- w czasie upałów wieczorami - po zmroku czerwiec/lipiec/sierpień
- w czasie nastroju rojowego
- w czasie okresu produkcyjnego (odparowanie wody)

fot. Piotr Nowotnik

DUŻE ZLEPIONE GRONA PSZCZÓŁ POD WYLOTEM - 2

Działania:

- w okresie rojowym (maj, czerwiec) należy systematycznie poddawać ramki z węgą oraz ramki pracy (przewietrzają gniazdo)
- przez cały sezon (wiosna, lato) wyloty muszą być otwarte maksymalnie, aby zapewnić jak najlepszą wentylację, wkładki zwężające wylot są niewskazane
- należy systematycznie uzupełniać poidło z wodą (do schładzania)

Nie wolno wyjmować ociepleń, ponieważ służą one jako izolator w czasie upałów

Błędem byłoby także polewanie wodą zlepionych pszczół w utworzonym kłębie na mostku

OBFITE LOTY PSZCZÓŁ PO PODANIU POKARMU

- Złudzenie silnego pożytku
- Transmisja feromonów

- Informacja - alarm
- Szukanie pożytku

- „Pszczoły latają, zrób coś”
- Czekanie

- *Zalecane jest karmienie późnym wieczorem, aby pszczoły przez noc zlokalizowały syrop we własnym ulu*
- *Pszczoły zwiadowczynie nie są nastawione na atak*

WYSYŁANIE PRÓBEK DO BADAŃ - 1

1. Dlaczego i w jakich przypadkach powinno wysyłać się próbki do badań?
 - „zamieranie czerwiu; zamarte larwy leżą wyprostowane na dolnej ścianie komórek (larwy przędzące, przedpoczwarki) i przy bardzo delikatnym pociąganiu można je wyjąć w całości z komórek (także wtedy, kiedy larwy już wyschły i zamieniły się w łuski-strupki)
 - zamieranie larw i poczwerek w matecznikach (szczególnie na początku sezonu hodowlanego) bez względu na to, czy pojawiło się pociemnienie mateczników czy nie
 - przed ułem codzienną obecność (obserwowaną przez pewien czas w sezonie pszczelarskim) pszczoł pełzających lub sparaliżowanych, czasem o rozciągniętych odwłokach, ewentualnie bezwłosych pszczoł, ale pod warunkiem, że pszczoł tych nie ma przed znaczną większością uli w pasiece i nie jest ich bardzo dużo, bo wówczas można podejrzewać zatrucie”

Źródło: http://www.miesiecznik-pszczelarstwo.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=94:zakaenia-wirusowe-pszczo-podsumowanie-72012&catid=12:rok-2012&Itemid=16

- inne sytuacje – jakie?

WYSYŁANIE PRÓBEK DO BADAŃ - 2

2. Co to jest próbka w ujęciu pszczelarstwa?

3. Komplet próbek :

- minimum 1/2 szklanki martwych pszczół osypowych, zebranych z dennicy (najlepiej 4-5 szklanek)
- padła królowa
- wycięty kawałek plastra z pokarmem bądź zamartłym czerwiem 10x10cm (najlepiej cała ramka z chorobowo zmienionym czerwiem)
- zmienione plastry (nacieki, naloty, kał)
- odsklepiny
- próbka pokarmu (plaster)

Trzeba dołożyć pisemne streszczenie pracy pszczelarza w sezonie i historię rodzin, z których pobierane były próbki.

WYSYŁANIE PRÓBEK DO BADAŃ - 3

4. Jak zabezpieczyć i wysłać?

- „Pszczoły żywe przed wysyłką można zamrozić.
- Próbką pszczoł (jak najwięcej osobników – próbka z 30 pszczoł, często okazuje się zbyt mała) lub czerwiu powinna być włożona w **papierowe opakowanie (koperta, gazeta)** z każdej rodziny oddzielnie, a następnie wszystkie zapakowane w ten sposób próbki powinny być umieszczone w **sztynnym kartonowym pudełku**, ewentualnie dodatkowo wypełnionym warstwami papieru. **Nie wolno** używać do tego celu plastikowych opakowań, w tym kopert „bąbelkowych”. Do przesyłki należy dołączyć list z opisem zaobserwowanych objawów.
- Do naszej Pracowni Chorób Owadów Użytkowych (KPiDW, Wydział Medycyny Weterynaryjnej, SGGW, ul Ciszewskiego 8, 02-786 Warszawa) materiał można dostarczać osobiście (codziennie w dni robocze w godz. 8-15) lub przesłać pocztą jako przesyłkę priorytetową”

Źródło: http://www.miesiecznik-pszczelarstwo.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=94:zakaenia-wirusowe-pszczo-podsumowanie-72012&catid=12:rok-2012&Itemid=16

CENNIK BADAŃ – PRZYKŁAD Z SGGW

Rodzaj badania	Cena	
Mikroskopowe badanie osypu zimowego (w kierunku Varroa destructor i Nosema spp.)	20 zł 15 zł	pierwsza próbka każda następna próbka
Mikroskopowe badanie próbek pszczoł zamaryłych w ciągu sezonu (w kierunku Nosema spp., objawowe zakażenia DWV)	20 zł 15 zł	pierwsza próbka każda następna próbka
Mikroskopowe badanie próbki czerwiu w kierunku zgnilca europejskiego	33 zł	
Mikroskopowe badanie próbek z rodziny (czerw, plaster, chrząszcze i larwy z rodziny i okolicy ula) podejrzaney o obecność Aethina tumida	25 zł	
Mikroskopowe badanie próbek z rodziny (czerw, pajęczaki z rodziny) podejrzaney o obecność Tropilaelaps clareae	25 zł	
Mikroskopowe badanie próbek czerwiu w kierunku diagnostyki grzybicy wapiennej czerwiu pszczelnego	20 zł 15 zł	pierwsza próbka każda następna próbka
Standaryzowane badanie próbki pszczoł w kierunku stopnia porażenia Nosema spp. (w mln spor/pszczołę)	40 zł	
Badanie w kierunku stopnia porażenia przez Varroa destructor metodą flotacyjną (próbki pszczoł żywych, martwych, osypy)	25 zł	
Badanie próbki pszczoł (czerwiu) w kierunku zakażeń wirusowych metodą AGID (BQCV, ABPV, CBPV, SBV,)	65 zł	
Badanie próbki pszczoł (czerwiu) w kierunku zakażeń wirusowych (BQCV, ABPV, CBPV, DWV, SBV) metodą RT-PCR	120 zł 22 zł	w kierunku 1 – 2 wirusów dodatkowo za każdy następny wirus
Badanie próbek pszczoł w kierunku Nosema apis i Nosema ceranae metodą PCR	80 zł	
Konsultacja lekarska (porada)	20 zł	

Źródło: <http://www.klinikawet.sggw.pl/pszczoły/pszczoły-cennik>

ZATRUCIA ŚOR - 1

Oznaki:

- martwe trutnie
- gromadzenie się dużych ilości konających owadów na trawie i ziemi nieopodal ula i spadanie ich z mostków
- nabrzmiąte, rozdęte odwłoki
- utrata zdolności lotnych (ruch pełzakowaty - ameboidalny)
- drgające ruchy powykręcanych skrzydełek
- wysunięty języczek
- przewód pokarmowy padłych pszczół wypełnia ciemnobrązowa, ciemnoniebieska lub czarna półpłynna treść
- paraliż odnóży, skrzydełek, odwłoka, mięśni, układu nerwowego i oddechowego
- utrata owłosienia u zbieraczek – połyskujące grzbiety

ZATRUCIA ŚOR - 2

Postępowanie w przypadku zatrucia:

- ustalenie przyczyny i rodzaju zatrucia
- pobranie próbek pszczoł i plastrów do badań toksykologicznych i opracowanie protokołu zatrucia, który jest podstawą do uzyskania odszkodowania, a także dowodem przy procesie sądowym
- pielęgnacja zatrutych rodzin (zweżenie gniazda, ocieplenie i podkarmianie rodziny, wymiana plastrów)

Obowiązkowe przesyłanie próbek do badań (PIWET PUŁAWY)

- skażone rośliny, szczególnie w okresie kwitnienia
- próbka preparatu, etykieta lub część opakowania
- próbka ziemi z plantacji poddanej zabiegowi
- próbki plastrów ulowych, pierzgi, miodu, czerwiu 10 x 10 cm
- próbka podstawowa zawierająca minimum 200 sztuk martwych pszczoł (ok. 1 szklanka)

ZATRUCIA ŚOR - 3

Komu zgłosić?

powiatowej policji.

prezesa okolicznego koła pszczelarzy,

rzecznym chorób pszczelich,

Urzędu Gminy lub Miasta

"Powinni powołać komisję w celu uwierzytelnienia dowodów zatrucia. Skład komisji: przedstawiciel gminnej służby rolnej, lekarz weterynarii, przedstawiciel PIORiN-u oraz pszczelarz z koła pszczelarzy. Komisja taka ma prawo udokumentować szkodę i przyczynę zatrucia między innymi poprzez wejście na działki różnych właścicieli. W przypadku natrafienia na opór w urzędzie gminy w ustanowieniu komisji należy powołać się na podstawę prawną dla powołania komisji poprzez urząd gminy jaką jest ustawa z dnia 8 marca 1990 roku samorządzie gminnym.(Dz.U.01.142.1591 tekst jednolity: 13.12.2001 ze zm.)

Jeśli Gmina nie powoła komisji w ciągu 3 dni, pszczelarz samodzielnie powołuje asystę:

lekarza weterynarii,

sołtysa,

pszczelarza z koła

oraz osoby niezależnej będącej świadkiem.

Powołana "komisja stwierdza: wielkość i rodzaj szkody oraz ustala sprawcę zaistniałej szkody. Jednocześnie zbiera dowody, zbiera próbki padłych pszczół, opryskanych roślin oraz ziemi. Zebrany materiał należy zabezpieczyć w szczelnym opakowaniu i zalakować, a następnie jak najszybciej przesłać do badań toksykologicznych.

Po zebraniu materiału komisja zobligowana jest do sporządzenia protokołu, który podpisują wszyscy członkowie komisji, poszkodowany pszczelarz oraz sprawca zatrucia jeśli jest obecny." (Źródło: WZP Szczecin)

Koniecznym jest poinformować Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa, który ma obowiązek wysłać ekspertów na miejsce. Informujemy także powiatowego lekarza weterynarii. Jeśli się będzie w furii można i po telewizję zadzwonić ;-) (czemu nie narobić "smrodu" rolnikom?) Policja będzie chciała wyjaśnić co było przyczyną wytrucia pszczół i potrzebna będzie konkretna substancja, jaka została użyta do oprysku danej uprawy.

ZATRUCIA ŚOR - 4

ROBOTNICE VS TRUTNIE

Pszczelarskie lato dobiega końca → trutnie nie są już potrzebne w pszczelej rodzinie → ich rola już się skończyła → woszczarki zaprzestają budowy komórek trutowych → matki hamują się w składaniu niezapłodnionych jaj

Pszczoły robotnice zaczynają wynosić pszczelich samców z ula → trutnie z powrotem powracają → pszczoły rzadko kiedy używają przeciwko trutniom żądź → wyrzucone trutnie, niekarmione i niepielęgnowane zamierają po za ulem

- Pszczoły dają do zrozumienia, że wyczuwają nadchodzącą zimę
- Jest to normalnie zjawisko przypadające na **sierpień-wrzesień**
- Znane są przypadki, kiedy trutnie wyrzucane są w środku sezonu, kiedy długo nie ma pożytku w pobliżu pasieki

GRYKA KWITNIE A ONE WŚCIEKŁE

NEKTARUJE DO 10-11 RANO
PÓŹNIEJ JEDYNIE ZBIÓR PYŁKU

PYŁEK MAŁO ATRAKCYJNY

NAGŁE UCIĘCIE POŻYTKU

LOTY ZWIADOWCZE PSZCZÓŁ ZBIERACZEK

GRYKA OSZUKUJE PSZCZOŁY SWOIM POTĘŻNYM
ZAPACHEM

RATOWANIE SŁABEJ RODZINY

Rehabilitacja:

- zapewnić dobrą, solidną, czerwiącą matkę z hodowli
- dostosować ilość ramek do liczebności pszczoł
- zasilać rój ramkami z czerwiem krytym z innej rodziny
- koniecznie zapewnić rodzinie żelazny zapas pokarmu, poprzez dodanie zasklepionych plastrów lub podkarmienie ciastem bądź syropem 1:1 można dodać do pokarmu bądź spryskać pszczoły probiotykami (Apilac, ApiBiofarma)
- zapewnić wodę w ulu - słoik
- zapewnić higienę w ulu preparatami higienicznymi (Beevital, sok z cytryn)
- ocieplić ul
- zmniejszyć światło wylotu wkładką zwężającą
- można pobudzać pszczoły poprzez odsklepianie plastrów z pokarmem bądź podawanie ciasta z pyłkiem
- ul musi być czysty, wymieniać dennice, po przebytych chorobach dobrze jest rój przesiedlić
- słabe roje wynikają najczęściej z nieprawidłowej walki z warrozą - zatem tutaj należy przyjrzeć się pszczołom i czerwiu czy czasem nie nękają ich pasożyty Varroa Destructor
- Ważna jest umiejętność rozpoznania czy w ulu nie przebywają już czasem trutówki anatomiczne

GDYBY POWYWRACAŁO ULE

Ubrać się

Rozpalić dym

Nie panikować

Podnieść i postawić na podstawki ule przewrócone

Poukładać ramki i beleczki odstępnikowe

Zgarnąć na szufelce pszczoły z uwzględnieniem matek

Wsypać

Włożyć ramki, które wypadły (nadstawki, korpusy, dennica)

Nie deptać leżących pszczół

Wszystko wsypać do ula, ocieplić, zamknąć daszek, obciążyć daszek

ZADANIE PROBLEMOWE

PRACA W GRUPACH

CZAS: 10 MINUT